РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Биро за развој на образованието
СКОПЈЕ

Примено: 18. 05. 2012

Орг. единица	Број	Прилог	Вредност
02	1872/1		

Архивски знак 07-06
Рок на чување трајно
18.05.12 потпис

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа (,,Службен весник на Република Македонија" бр. 58/00, 44/02, 82/08, 167/10 и 51/11) и член 30 од Законот за основно образование (,,Службен весник на Република Македонија" бр. 103/08, 33/10, 116/10, 156/10, 18/11 и 51/11), министерот за образование и наука ја утврди Наставната програма по **музичко образование** за V одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп.

АРХИВСКИ ПРИМЕРОК

АДАПТИРАНА НАСТАВНА ПРОГРАМА ЗА УЧЕНИЦИТЕ СО МУЛТИХЕНДИКЕП

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

МУЗИЧКО ОБРАЗОВАНИЕ

V ОДДЕЛЕНИЕ

ДЕВЕТГОДИШНО ОСНОВНО ОБРАЗОВАНИЕ

Скопје, 2012

1. ВОВЕД

Музиката е исклучително важен дел на човековата култура и живот и таа треба да има свое значајно место во воспитанието и образованиетона децата .

Целта на наставата по музичко образование е учениците да ја засакаат музиката , кај нив да се развива и поттикнува желбата за активно занимавање со неа: да пеат, свират и слушаат музика, да ги развијат своите музички способности .

Музичкото образование, како задолжителен предмет треба да го оспособи ученикот да стане активен корисник и чинител на музичката култура, како во училиштето, така и во секојдневниот живот.

Предметот музичко образование во наставниот план е застапен со 2 часа неделно, односно 72 часа годишно. Заедно со ликовното образование и другите соджини присутни во одредени предмети, музичкото образование треба да влијае врз облагородувањето на учениците, развојот на нивните естетски чувства, способноста за разбирање и доживување на музичката уметност, да им се овозможи постепено да се вклучуваат и да учествуваат во музичкиот живот во својата околина .

Изучувањето на музиката од најраните години во развојот е идеално за комплексното делување врз детската личност, за силно поттикнување на позитивните емоции, креативноста, самостојноста, тимската работа и одговорноста . Музичкото образование треба да даде значаен придонес во развојот на ученикот, во стекнувањето на култура на однесувањето, како и во поттикнување на музичкото изразување.

2. ЦЕЛИ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД ОД IV ДО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да ги спознава основните музичко-изведувачки активности (пеење, свирење на детски музички инструменти, музичко - ритмички активности), како и слушањето музика;
- да ужива во убавината на музиката;
- да ги развива музичките способности;
- вербално да се изразува за слушаната музика;
- да се поттикнува да пее, свири, игра, слуша музика и да ја музичката дејност;
- да се ослободува од стрес, емоционална напнатост преку слушање музика и омилените видови на музичката дејност;
- да ги открива своите музички интереси и интересите на другите;
- да се запознае со посложени музички дела од различни стилови и жанрови, како и со примери од народното музичко творештво;
- да го усвојува нотното писмо;
- да го применува читањето на нотниот текст во музичко-изведувачките активности (пеење, свирење на ДМИ, музичко изразување и творење);
- да ги усвојува музичко-теориските поими;
- да ги препознава на слух музичките карактеристики и да ги именува со музичко-теориските поими;
- да стекне позитивен став за народно творештво и народното музичко творештво;
- да ги знае основните елементи и карактеристики на народното творештво и народното музичко творештво;
- одговорно да ги извршува задачите;
- да покажува смисла и желба за тимско работење;
  да покажува толеранција;
- да покажува подготвеност да му помогне на другиот;
- да ја користи информативната компјутерска технологија во музичкото изразување.

3. ЦЕЛИ НА НАСТАВАТА ВО V ОДДЕЛЕНИЕ

Ученикот/ученичката:

- да применува правилна вокална интерпретација;
- да го развива опсегот на гласот;
- да пее песни со разновидна мелодиска линија, различни по карактер и содржина;
- да развива навики за активно слушање музика;
- да препознава и именува основни видови на темпо;
- да препознава и именува основни видови на динамика;
- да свири на ДМИ (мелодиски и ритмички);
- да се воведува во музичката граматика;
- да се поттикнува на позитивен став за народното творештво и народното музичко творештво;
- да се воведува во спознавањето на основните елементи и карактеристики на народното творештво и народното музичко творештво;
- да се поттикнува на сопствено музичко изразување.

4. КОНКРЕТНИ ЦЕЛИ

1. ПЕЕЊЕ (ориентационо 10 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да се поттикнува да применува правилен пејачки став; • да се поттикнува да развива правилна дикција; • да се поттикнува да доживее и да употреби двојна поделба на ударот во изговарање на бројалките; • да се поттикнува да го развива опсегот на гласот; • да се оспособува да пее правилно песни различни по содржина и карактер; • да се поттикнува да ги применува основните видови темпа (брзо-бавно); • да се поттикнува за употреба на основните видови динамика (силно-тивко); • да се поттикнува да го развива умеењето за пеење по ноти со тактирање; • да се подготви за канонско пеење.	Правилен став при пеење Пеење по слух: детски, уметнички, народни песни и песни, поврзани со државни и верски празници* различни по содржина и карактер (опсег ц1 - ц2) Пеење по ноти: елементарни мелодиски вежби и песни (со употреба на тоновите до1- ла1 во траење на половини и четвртини ноти) Пеење мелодии на канони едногласно (подготовка за пеење двогласни канони)	Пеење по слух Двогласно пеење Тактирање	❖ Вежби за правилно пеење, држење на телото и правилно дишење. ❖ Изведба на бројалки со точен ритам и јасна дикција со примена на двојна поделба на удар (подготовка за изучување осмина нота во В одд.) (пр.: познатата бројалка „Та-ра, та-ра, та-ра-на" да се изговара во побрзо темпо со плескање на рацете на секои два слога) ❖ Пеење песни различни по содржина и карактер според постапката на учење песна по слух (пр,: учење песни за годишните времиња, детски песни, народни песни и др. со опсег ц1-ц2). ❖ Пеење по слух кратки мелодиски мотиви со употреба на тоновите до1-ла1 (пр.,: наставникот го пее мотивот, а учениците го повторуваат на неутрален слог. ❖ Пеење музички вежби и песни со тактирање. ❖ Пеење неутрален слог, пеење со текст, внимавање на правилна вокална интерпретација.

2. МУЗИЧКА ПИСМЕНОСТ (ориентационо 25 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да ги препознава и применува знаците на нотното писмо: петолиние, виолински клуч, нота; • да ги препознава тоновите ла1, ре1, до1 и фа1 на петтолиние; • да го применува изразот темпо за соодветната музичка карактеристика; • да препознава четвртина и половина пауза; • да го препознава и применува знакот за продолжување на нотната вредност-корона; • да препознава и применува знаци за повторување и прима и секунда волта.	Елементи на нотното писмо: нота, петолиние, виолински клуч (повторување) Препоознавање на тоновите: ла1, ре1, до1и фа1 на петолиние Темпо (како стручен израз) Динамика (како стручен израз) Знак за продолжување на нотна вредност-корона Знаци за повторување и прима и секунда волта	Препознавање на тоновите сол1 и ми1 на петолиние (ноти) Повторување: положбата на тоновите на петолиние (ноти): - ла1 - ре1 - до1 - фа1 Темпо (поимот се воведува како стручен израз наместо брзина) Динамика (поимот се воведува како стручен израз наместо јачина) Корона Знаци за повторување (:II; II: :II) Прима волта Секунда волта	❖ Примена на елементи на нотното писмо: нота, петтолиние, виолински клуч преку ритмички вежби (изговарање парлато, свирење на ДМИ-ритмички) и вежби за запишување. ❖ Вежби за визуелно препознавање на тоновите сол1 и ми1 на петолиние. ❖ Пеење и свирење по ноти на мелодиски вежби со тоновите сол1 и ми1. ❖ Воочување на тоновите: ла1, ре1, до1и фа1 на петолиние. ❖ Вежби за визуелно препознавање на тоновите ла1, ре1, до1 и фа1 на петтолиние. ❖ Пеење и свирење по ноти на мелодиски вежби со тоновите ла1, ре1, до1и фа1. ❖ Препознавање и воочување на основните видови темпо (брзо-бавно) преку пеење, слушање музика, свирење на ДМИ (пр.,: Изучената песна или бројалка се пее (изговара) во брзо и бавно темпо, се одреува видот на темпо и се дискутира кое темпо е соодветно на дадената песна (бројалка). ❖ Препознавање и примена на основните видови динамика (силно-тивко) преку пеење, слушање музика, свирење на ДМИ (пр.: Изучената песна или бројалка се пее (изговара) со силна и тивка динамика, се одредува видот на динамиката и се дискутира која динамика е соодветна на дадената песна (бројалка).

			❖ Вежби за визуелно препознавање четвртина и половина нота и пауза. ❖ Вежби за визуелно препознавање на знакот за продолжување – корона. ❖ Вежби за запишување на знакот за продолжување. ❖ Пеење и свирење мелодиски вежби со знакот за продолжување-корона (заедно со наставникот). ❖ Вежби за визуелно препознавање на знаците за повторување и прима и секунда волта. ❖ Вежби за запишување на знаците за повторување и прима и секунда волта. ❖ Пеење и свирење мелодиски вежби со знаците за повторување и прима и секунда волта (заедно со наставникот).

3. СЛУШАЊЕ МУЗУКА (ориентационо 15 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ ученичката: • да се поттикнува за слушање музичко дело (или заокружен фрагмент) внимателно, концентрирано; • да развива способност за препознавање на начинот на изведба (вокална, инструментална, вокално-инструментална музика); • да дискутира за впечатоците од музиката; • да го препознава визуелно и да го именува инструментот труба;	Слушање вокални, инструментални, вокално-инструментални музички дела од различни стилови и жанрови, различни по карактер и содржина Труба	Инструментална Музика Вокална музика Вокално-инструментална Музика Темпо Динамика Карактер Инструмент труба	❖ Слушање „Триумфален марш“ од операта „Аида” на Џ. Верди (фрагмент). ❖ Кратка информација за композиторот и делото. ❖ Повеќекратно слушање со различни задачи (истата композиција може да се користи и за доживување и препознавање на инструментот труба). ❖ Посета на оперска претстава во МОБ (Марика и Јованче). ❖ Слушање на „Кинески танц” од балетот „Оревокршачка" на П. Чајковски. ❖ Кратка информација за композиторот и делото. ❖ Повеќекратно слушање со различни задачи (истата композиција може да се користи и за доживување и препознавање на инструментален состав–оркестар). ❖ Посета на балетска претстава во МОБ. ❖ Слушање „Растурена игра” од Г. Коларовски за детски хор (според горенаведената постапка). ❖ Слушање вокални и вокално-инструментални музички дела по избор на наставникот (според горенаведената постапка). ❖ Посета на нижо музичко училиште „И.Н.Луј. ❖ Доживување на звучноста на дувачкиот инструмент труба преку слушање „Наполитански танц“ од балетот „Лебедово езеро-Чајковски. ❖ Откривање на името на инструментот. ❖ Визуелно запознавање на инструментот.

• да ја доживее звучноста на оркестарот; • да го препознава визуелно и да го именува инструменталниот состав-оркестар; • да го препознава слухово и да го именува инструменталниот состав-оркестар.	Оркестар	Инструментален состав-оркестар	❖ Посета на Македонска филхармонија и следење на претставата „Петре и волкот”- музички час. ❖ Доживување и воочување на звучноста на инструментален состав преку слушање на И став од „Детска симфонија”на Ј. Хајдн. ❖ Објаснување и усвојување на поимот инструментален состав. ❖ Усвојување на поимот „оркестар” голем инструментален состав од изведувачи на различни инструменти.

4. СВИРЕЊЕ НА ДЕТСКИ МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТИ (ориентационо 10 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
Ученикот/ученичката: • да се поттикнува правилно да свири на ДМИ (ритмички); • да се воведе во техниката на свирење на блок флејта; • да се оспособува правилно да го употребува прсторедот за тоновите до1 - ла1; • да се оспособува за свирење на ДМИ по ноти индивидуално.	Свирење по ноти: ритмички вежби со четвртини и половини ноти и паузи (ритмички инструменти) Мелодиски вежби за блок флејти (опсег од до1- ла1) Едногласни мелодии Вежби со знак за продолжување на нотната вредност-корона Вежби со знаци за повторување и прима и секунда волта	Блок флејта Прсторед Инструментален состав Ритмички вежби Мелодиски вежби Нотен текст	❖ Свирење со ритмички инструменти на вежби со четвртини и половини ноти и паузи, во придружба со наставникот. ❖ Визуелно и слухово запознавање на блок флејта. ❖ Усвојување на техниката на свирење на блок флејта (правилно седење- стоење, дишење, држење на инструментот, прсторед). ❖ Свирење на едноставни вежби со примена на правилна техниката на свирење (опсег до1- ла1). ❖ Свирење едноставни вежби со знак за продолжување на нотната вредност-корона. ❖ Свирење на едноставни вежби со знаци за повторување и прима и секунда волта. ❖ Свирење на едноставни партитури со ритмички и мелодиски инструменти (пр.: мелодија кај блок флејти и придружба со ритмичките инструменти).

5. МУЗИЧКА ГРАМАТИКА (ориентационо 5 часа)			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да го доживеат мотивот преку поврзаноста на музиката со литературниот текст; • да го усвојат поимот мотив преку споредба на литературниот текст со нотниот текст; • да го препознаваат мотивот во песни и вежби; • да ги воочуваат и претставаат мотивите со различни симболи.	Мотив	Мотив	❖ Изразно читање на литературниот текст на песната „Зима, зима” со јасна дикција и динамичко нијансирање. ❖ Текст на песната:„Зима, зима, снегот снежи, студот стега, секој бега”-активности: **I активност:** Секој ученик да изброи од колку збора е составена песничката (8 збора); **II активност:** Наставникот го пее литературниот текст, а учениците треба да воочат мелодиско движење на зборовите во песната; **III активност:** Усвојување на мелодијата на песната со литературен текст (по слух); **IV активност:** Наставникот пее мотиви со именување на тоновите, а учениците повторуваат со зборови (воочување и поврзување на мотиви од тонови со мотиви од зборови. ❖ По истата постапка може да се воочи мотивот во други песни, вежби, преку свирење на ДМИ и др.

6. **НАРОДНО МУЗИЧКО ТВОРЕШТВО (ориентационо 7 часа)**			
Цели	**Содржини**	**Поими**	**Активности и методи**
Ученикот/ученичката: • да го усвои поимот народно творештво; • да ги именува елементите од народното творештво; • да се поттикнува за позитивен став кон народното творештво и кон народното музичко творештво.	Народно творештво (општи карактеристики- разговор, гатанки, приказни, народна музика (песни, ора...), обичаи (Коледе, Велигден, Ѓурѓовден, Водици...) носии, кујна Народно музичко творештво – народни песни, народни ора и народни инструменти	Народно творештво Народно музичко творештво	❖ Проектна активност- „Народно творештво" (собирање слики и текстови од различни извори: библиотеки, интернет и сл.); ❖ поделба на учениците по групи и поделба на задачи: **I група** има за задача да собира умотворби: гатанки, брзозборки , пословици, народни преданија и др.; **II група** има за задача да собира грнчарии: бардаче, стомна, вазни, тави, носии, везови и др. (можна посета на грнчарска работилница); **III група** има за задача да собира текстови од изворни народни песни од различни краишта на Македонија; **IV група** има за задача да собира текстови за обичаи од разни краеви на Македонија (Велигден. Коледе, свадба, Ѓурѓовден и др.); **V група** има за задача да собира слики од народни инструменти; ❖ заедничка презентација на сите активности со слушање соодветни народни песни и ора (посета на државен ансамбл „Танец'' и разни КУД.

4. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

Наставните содржини по предметот музичко образование во V одделение во деветгодишното основно образование даваат можност да се реализираат интегрирано со содржините од други наставни програми. Исто така, се дава можност за внатрешно интегрирано планирање на сите теми во согласност на потребите на учениците и планираните активности.

При реализирање на содржините наставникот треба да го поттикнува и фали секое дете при музичкото изразување и не смее да се дозволи да се прави атмосфера на компетитивност меѓу учениците.

Наставни средства

- аудиовизуелни средства (ТВ, ДВД, видеоплеер, компјутер) ;
- детски музички инструменти ;
- дидактички средства и материјали ;
- визуелни средства (слики, фотографии, апликации и сл.) ;
- Интернет, образовни софтвери.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Во текот на наставата редовно се следат и вреднуваат постигањата на учениците, се прибираат показатели за нивните активности, мотивираноста за музичко изразување, ангажираноста на учениците, посветеноста во работата, како и тимската работа (формативно оценување). При следењето на постигањата на учениците , наставникот треба особено да внимава кон индивидуалниот пристап во постигањата на секој ученик/ученичка. На крајот на годината учениците со оценуваат со бројчана оценка.

6. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови за реализација се темели на нормативот за простор и за наставни средства донесен од страна на Министерот за образование и наука.

7. НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

Наставата по музичко образование во петто одделение може да ја изведува лице кое завршило :

- Филозофски факултет - Институт за дефектологија, дипломиран дефектолог;
- дефектолошки факултет согласно Законот за основно образование.

Изготвил: работна група,
координатор Марија Симонова, советник во Бирото за развој на образованието - Скопје
Одобрил: м-р Митко Чешларов, раководител на Сектор во Бирото за развој на образованието - Скопје

8. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по музичко образование за петто одделение на деветгодишното основно образование за учениците со мултихендикеп, на предлог на Бирото за развој на образованието, ја утврди

на ден 10.05.2012

Скопје

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
Бр. 11-248/5
15.05 2012 год.
СКОПЈЕ

Министер,

м-р Панче Кралев